ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

28

Ifj. SARKADY SÁNDOR

BOLEMAN GÉZA

(1876-1961)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEMI KIADÓ

SOPRON
2014

ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

28.

Ifj. Sarkady Sándor

BOLEMAN GÉZA

(1876-1961)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM KIADÓ

SOPRON

2014

A sorozat szerkesztéséért felelős:
Prof. Dr. Lakatos Ferenc
az Erdőmérnöki Kar dékánja

ISSN 1417- 8885
ISBN 978-963-334-157-5

Felelős kiadó:
Prof. Dr. Varga László
a Nyugat-magyarországi Egyetem
tudományos és külügyi rektorhelyettese

Kiadványt összeállította:
Ifj. Sarkady Sándor

Olvasószerkesztő:
Románné Roxer Valéria

Készült a Lővér Print Nyomdában (Sopron Ady E. u. 5.)

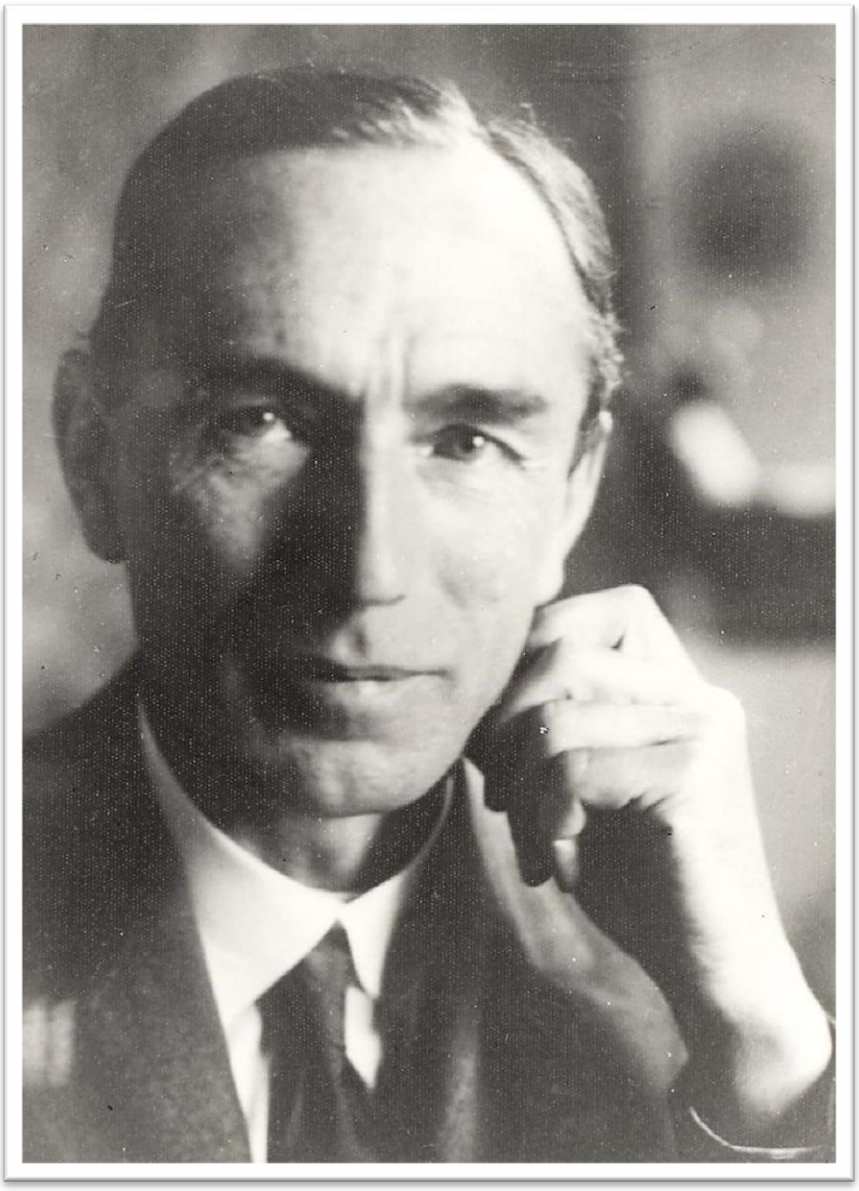

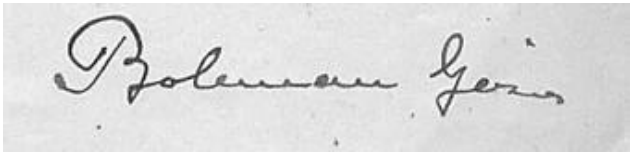

Dezseri Boleman Géza (1876-1961)

Gépészmérnök, műegyetemi tanár, a selmecbányai – utóbb soproni Bányászati és Erdészeti Főiskola Fizika és Elektrotechnikai Tanszékét életre hívó tanára. 1922-1923 és 1928-1930 között a főiskola rektora. A hazai felsőoktatásban a magyar műszaki irodalomban úttörő értékű, évtizedekig használt tankönyv az Elektrotechnika szerzője. A francia becsületrend tiszti keresztjének birtokosa, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület Tiszteletbeli elnöke.

Boleman Géza a felvidéki Trencsén vármegyei Dezsér helységből eredő nemes Boleman család sarjaként Selmecbányán született 1876. szeptember 15-én. Édesapja Dr. Boleman István Vihnye fürdőorvosa volt, aki megírta az első magyar „Fürdőtan" könyvet, amely magyar nyelven elsőként tárgyalta a gyógyfürdők alkalmazását. Édesanyját korán elvesztette. Három éves korától egy francia nevelőnő volt az „anyja". Így már zsenge gyermekkorától anyanyelvi szinten beszélt franciául. Középiskoláit szülővárosa evangélikus líceumában kezdte, a brassói állami főreáliskolában folytatta, majd 1891-től a budapesti belvárosi községi főreáliskolában fejezte be.

Az érettségi után 1894-ben a budapesti műegyetem gépészmérnöki szakosztályára iratkozott be. Professzorai közül a legnagyobb hatással Wittmann Ferenc az elektrotechnika úttörője, valamint Zipernowsky Károly a transzformátor egyik feltalálója és a magyar villamos ipar megteremtője voltak rá. A fiatal Boleman érdeklődése az elektrotechnika és fizikai kutatások felé fordult. Kiválóan beszélt németül, franciául és angolul. Nyelvtudásával napra készen tudta követni a külföldi szakirodalmat. Negyedéves gépészmérnök hallgatóként, elnyerte az elektrotechnikából kitűzött pályadíjat. 1898. június 13-án vette át gépészmérnöki oklevelét. Ezután a Ganz gyár villamossági osztályának mérnökeként helyezkedett el. Az itt eltöltött két év alatt volt alkalma megismerni munkatársaiként Bláthy Ottó Tituszt, Hoór-Tempis Mórt és Pöschl Imrét, akiknek vezetésével az elektrotechnika gyakorlati részével is megismerkedett. Itt az ő szakavatott irányításukkal szerezte meg ragyogó gyakorlati érzékét, mely később oktatási módszerében is erősen megmutatkozott. Egy alkalommal együtt dolgozott Hermann Emillel a Selmeci

Bányászati Akadémia európai hírű professzorával is. A Ganz gyárban igen jó körülmények között végezhette munkáját, de végül győzött a tudásszomja és a szülőföld szeretete. A vihnyei Kachelmann Károly és Fia gépgyárba szegődött, mint szerkesztő gépészmérnök. Itt a gyár tulajdonosa megbízta egy gyorsan járó, álló kompaund-tandem gőzgép szerkesztésével, amit Boleman teljesen önállóan el is végzett. A 90 lóerős gőzgép összes számítását és rajzait elkészítette. Később Bánki Donát professzor hívó szavára rövid időre visszatért Budapestre. 1899. szeptember 1-től két évig a Műegyetem gépszerkesztési tanszékén tanársegédként dolgozott, Asbóth Emil és Bánki Donát asszisztense lett. Vízikerekek, turbinák megszerkesztésével valamint a negyedéves gépészmérnök hallgatók rajztermi gyakorlataival és rajzaik javításával foglalatoskodott. Energiájából arra is futotta, hogy egyidejűleg a Fegyver és Gépgyár Dieselmotor osztályának szerkesztő mérnöke legyen. Itt 60 lóerős dieselmotort szerkesztett, amivel az akkor még újdonság Dieselmotor diadalútjára indulásának kezdő fázisában tevékenyen részt vett.

A kiváló, huszonnégy éves fiatal mérnököt Hermann Emil meghívta a selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémiára tanársegédnek. Boleman 1900. szeptember 1-től a Felsőmennyiségtan tanszék adjunktusa, önálló gyakorlatvezető. 1902-ben Hermann nyugdíjba vonulásától, mint helyettes tanár három éven keresztül a Mechanikai Bányagéptani tanszék vezetője lett. Boleman mechanikát, hidraulikát, szilárdságtant, bányagéptant és erdészeti géptant oktatott tanítványainak. 1904-ben az intézményt átszervezték, elnevezése Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola lett. Új Fizika- Elektrotechnika tanszéket állítottak fel, melynek élére 1904. szeptember 14-én, mint rendkívüli tanár Boleman Géza került. A tanszéket mintaszerűen szervezte meg. Olyan intézetet létesített, ami a maga idejében világviszonylatban is kiemelkedő színvonalat képviselt. Itt a hallgatók mind az elméleti, mind a gyakorlati irányban kiváló elektrotechnikai képzésben részesültek. Ez igen fontos volt, abból a szempontból, hogy a bányaüzemekben, a vaskohászatnál a vasgyárakban sok munkás épsége, élete függött attól, hogy a leendő mérnökök jól ismerjék a villamos berendezéseket és a villamos gépek tulajdonságait. Egy életre eljegyezte magát az elektrotechnika szolgálatával. 1906. május 4-től, mint rendes tanár dolgozott az általa megszervezett tanszéken. Ebben az időben írta fő művét, az Elektrotechnika

című – 640 oldalas, 599 ábrát tartalmazó – tankönyvet, mely 1917-ben jelent meg először, majd miután igen gyorsan elkapkodták, 1919-ben másodszor is kiadták Selmecbányán. – Az intézet kiteljesedését azonban megszakította a történelem. A vesztes világháború következtében, az egész Bányászati és Erdészeti Főiskola elmenekült Selmecbányáról s új otthonra Sopronban lelt. 1919 áprilisától a Károly kaszárnyában kapott ideiglenes elhelyezést a száműzött Alma Mater, így Boleman tanszéke is. 1921. augusztus 28-án professzor társaival együtt tiltakozott Sopron és a Főiskola Ausztriához való csatolása ellen. Tanár-társai bizalmából a rektori tisztséget első alkalommal 1922-23-ban töltötte be. Múlhatatlan érdeme, hogy 1922-ben, mint az intézmény rektora négytagú tanári küldöttség élén a kormány elé járult, és a Főiskola véglegesen megkapta a volt Honvéd Főreáliskola összes épületét az oktatás és tanítás céljára. Bár az épület komplexum így is csak fele volt a selmecinek. Ezzel új korszak vette kezdetét az oly sokat szenvedett intézet életében. Boleman vezette a főiskolai villamos központ felállítási munkálatait az 1924/25-ös tanévben, és az ő érdeme annak megfelelő berendezésekkel való ellátása is.

1926-tól tanulmányi kirándulások és gyakorlatok keretében a III. éves bánya és vaskohómérnök hallgatókkal sorra járta a Ganz-féle elektromos gyárat, és az ország különböző elektromos üzemeit és központjait (kelenföldi, máza-szászvári, üszögi stb.)

Az 1927. évi XIII t.-c. alapján 1932-ig az Ösztöndíjtanács tagja lett. Az 1928/29-es tanévtől ismét megbízták az intézmény vezetésével. Rektori megnyitó beszédében kihangsúlyozta, hogy a főiskola legnagyobb sérelme az, hogy nincs bent az egyetemek státuszában, de a kultuszminiszter bizonyára beilleszti programjába a főiskola új fakultásokkal való kiépítését. Kiemelte, hogy szünet nélkül folyik a csendes tudományos munka és új laboratóriumok épülnek. Befejező szavait az ifjúsághoz intézte. Eszerint a haza felvirágzását nem a fegyverek nyers erejétől és a politikusok beszédáradatától várja, hanem a nemes lélektől, ami párosul a szorgalmas, céltudatos munkával. Boleman professzor szerette, és ha tehette mindig segítette a hallgatóságot. Rektorként 1929. október 12-én a királyi kincstár képviseletében, a Pénzügy Minisztérium felhatalmazása alapján, 60.000,- pengő vételárért megvásárolta Lenk Róza II. Rákóczi Ferenc utca 13-as számú ingatlanját. Ez a ház lett az 1930-as és 40-es

években a főiskolai ifjúság központja, valóságos fellegvára a hallgatóknak. 1928. szeptember elején Boleman francia bányamérnök hallgatókat kísért Tatabányára és Budapestre. A franciákat lenyűgözte hatalmas tudása, és álmélkodva látták, hogy milyen szeretettel fogadják őt egykori tanítványai. 1931-ben a volt francia bányamérnök hallgatók egyesületének ajánlatára a Francia Köztársaság elnöke oktató munkássága elismeréséül, és a magyar-francia diákcsere mozgalom területén kifejtett értékes működéséért a Becsületrend tiszti keresztjét adományozta neki. Rektorsága alatt 1928. december 28-án került felavatásra a Főiskolai Ifjúság Szent Imre Kollégium internátusa. Elkészült a mentőállomás épülete és a főiskolai tanulmányi lőtér kiépítése gyors ütemben haladt. A főiskola fejlesztésén és egyetemi egyenrangúsítása érdekében fáradozott. 1930 októberében, mint leköszönő rektor beszámolhatott arról, hogy a kormányzat bőkezű támogatása folytán 1929 őszére felépült az új vaskohászati-, anyagvizsgáló-, érc és szénelőkészítő intézetet. Rektorsága idején, ugyanebben az évben, a Bánya és Kohómérnök Osztály által indult útjára a „Közlemények" és az Erdészeti Osztály kiadványa, „Az erdészeti kísérletek". Részt vett a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium kiküldöttjeként a Berlinben tartott II. világenergia kongresszuson. 1934. július 18-tól 1946-ig a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem soproni Bánya-, Kohó,- és Erdőmérnöki Karán a fizika-elektronika nyilvános rendes tanára. 1948 januárjában nyugdíjba vonult.

Boleman Géza egész életére a nagy tudós szerénysége volt jellemző. Nemcsak kiváló mérnök volt, hanem kitűnő tanár is. Az oktató munka mellett jelentős tudományos és fejlesztő munkát végzett. Olyan professzor volt, akit tanítványai rajongásig szerettek. Vérbeli pedagógus volt, akit bányász-, kohász- és erdészhallgatók ezrei büszkén vallottak mesterüknek. Tanári működése első éveiben nem volt tanársegédi vagy gyakornok segítője. Később pedig egyetlen tanársegéddel látta el tanszéki munkáját.

Előadásai mellett az előírt elektrotechnikai gyakorlati óraszám nyolc-tízszeresét tartotta meg. Így sokszor kénytelen volt kutatómunkáját háttérbe szorítani. Ennek ellenére is számos kiváló alkotást hozott létre:

- Megszerkesztette és elkészítette BLÁTHY-típusú wattmérőjét.

- Szemléltető készüléket szerkesztett az összetett rezgőmozgások kísérleti bemutatására. Ez a készülék a Lissajousgraf.
- Önálló optikai megfigyeléseket végzett.
- Elsőnek mutatta ki, hogy a háromfázisú motorra helyezett papírlapon keringő vaspor a forgó mágneses tér forgásirányával ellentétes irányban kering.
- A WAGNER-féle tizenegy tárcsával működő slipmérőt oly módon tökéletesítette, hogy az egy tárcsás készülékéről egyetlen pillantással leolvasható legyen a motor terhelése.
- Kimutatta, hogy a világításnak az emberi szemre való hatása nem a világítótestek által kibocsátott Lumenek számával, hanem azok logaritmusával arányos.[1]

Rendszeresen publikált a hazai és külföldi szaklapokban egyaránt. Publikációiról azonban nem vezetett jegyzéket. A kalickás rotor jövője c. előadásával és tanulmányával 1927-ben elnyerte a Magyar Elektrotechnikai Egyesület Zipernowszky Károly Jubileumi Emlékérmét. Előadásokat tartott Budapesten a Magyar Elektrotechnikai Egyesületben, és a soproni Mérnök Egyletben. Szívesen tartott ismeretterjesztő előadásokat középiskolákban és a város nagyközönségének számára is.

Élete főművének Elektrotechnika c. tankönyvét tartotta. Nevezetes könyve a klasszikus elektrotechnikai ismeretek mellett 70 oldal terjedelemben tartalmaz villamos méréstechnikát (feszültség, teljesítmény, fázisszög, fordulatszám mérése és rezgésmérés). Az első kiadás Selmecbányán 1917-ben hagyta el a nyomdát, és napok alatt elfogyott. Jellemző Boleman Géza szerénységére, amit az első kiadás előszavában így fogalmazott meg: „Egyedül és csakis azon cél lebegett szemem előtt, hogy a tanuló ifjúságnak, valamint az elektrotechnika iránt érdeklődő mérnök kollégáimnak is némiképpen szolgálatára lehessek és hogy nekik nagyobb tankönyvek megértésére a kellő alapot nyújtsam. Ha ezt elértem, úgy az eredménnyel meg vagyok elégedve.” A könyv a kitűzött célt messze túlszárnyalta sikerével.

[1] NYME KL 5/c. Magyar Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara, vegyes iratok Boleman Géza 1951 július10-én kelt önéletrajzából

A második javított kiadás 1919-ben jelent meg, szintén Selmecbányán. Ezért a kiadásért megkapta az Országos Magyar Mérnök és Építész Egylet nagy aranyérmét. Ez a könyv a budapesti Műegyetem gépészmérnök hallgatóinak is népszerű és szinte nélkülözhetetlen segédtankönyve lett. De nem csak a diákok használták, hanem, a gyakorlatba kikerült elektrotechnikával foglalkozó fiatal hazai mérnökök is kézikönyvként forgatták. A második kiadásról 1931-ben változatlan utánnyomást készített a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Könyvkiadó Alapja. Boleman professzor szerzői honoráriumáról lemondott, avval a kikötéssel, hogy könyve ingyen juthasson el az ország összes műszaki és középiskolájába. ***A tankönyv időtállóságát mutatja, hogy csak 1951-ben készült el e témában egy új mű mely a helyébe léphetett.*** Boleman Géza 1933-tól tankönyvének kiegészítésén és újabb kiadásra való előkészítésén dolgozott. Idős kora ellenére szellemileg frissen a műszaki-pedagógia kérdései felé fordult. Egy gyakorlati fizikai tankönyv megírása és összeállítása foglalkoztatta. 900 oldalas kéziratát és ábraanyagát (913db) felhasználva, az ő nyomdokain haladva írta meg egy fiatal négytagú munkaközösség (Frigyes Andor, Schnell László, Szita Iván, Tuschák Róbert) az új tankönyvet, mely Elektrotechnika címen Frigyes Andor szerkesztésében jelent meg. Verő József szerint: „csak a második kiadásában említették meg nevét és a könyvben szereplő kidolgozott példák szinte kivétel nélkül az ő hagyatékából származtak.” Boleman iskolateremtő szerepére jellemző, hogy az 1951-ben megjelent tankönyv, az általa lefektetett alapokon az elektronikai ismereteket először a jelenségek fizikai hátterének magyarázatával és aztán a matematikai összefüggések levezetésével támasztja alá. Ez a tankönyv az átdolgozott második 1959-es kiadás után még egy változatlan harmadik kiadást is megért 1961-ben. Ebben az igen ritka könyvsikerben Boleman Géza munkásságának és élete főművének oroszlán része volt.

Személyiségét egész életében a csendes, elmélyült munka jellemezte. Munkatársaival, alárendeltjeivel és tanítványaival is a gyakorlati életben és az oktatásban is mindig az őszinte figyelem, megbecsülés és szeretet hangján érintkezett, így hasonló tiszteletet és nagyrabecsülést kapott ezért tőlük viszonzásul. Volt tanítványai, akik szinte a világ minden tájára szétszóródtak,

évtizedek múlva is gyakran keresték leveleikkel, bizonyságául szellemi nagyságának.

1952-ben a Magyar Tudományos Akadémia Minősítő Bizottsága a műszaki tudományok kandidátusává nyilvánította. 1956-ban 80. születésnapja alkalmából a Műegyetem aranydiplomával, a kormány Munka Érdemrenddel tüntette ki.

Szeretette a természetet, a gyalogtúrákat. Érdeklődéssel fordult a térképek és útleírások felé. Művelte a komolyzenét, maga is fuvolázott. Tanítványai sorsát figyelemmel követte, sokkal közülük haláláig levelezett. ***Becsület, kötelességtudás, a szakma mérhetetlen szeretete.*** Erre tanította az ifjúságot Boleman Géza professzor, aki haláláig Sopronban élt. Bányász, kohász és erdész tanítványai szellemi atyjukként tisztelték. Mint sok más selmeci, ő is a Lövérek alján talált rá újra elvesztett hazájára, Szülőföldjére. Kedves felesége halálát, akivel hatvan évig boldog házasságban élt, csak száz nappal élte túl. 1961. december 20-án megállt a szíve. Talán a szeretett társ elvesztése is hozzájárult, a fiatalok által oly sokszor megcsodált vitalitásának eltűntéhez.

A soproni Szent Mihály temetőben helyezték örök nyugalomra. Tisztelői nevében Sébor János professzor búcsúztatta az elhunytat.

A főiskola botanikus kertjében 1966-ban állították fel mellszobrát, Kalló Viktor szobrászművész alkotását. A talapzatra vésve ez áll:

BOLEMAN GÉZA
1876 - 1961
tanított 1900-1948
A BÁNYÁSZATI ÉS ERDÉSZETI
AKADÉMIA
FIZIKA - ELEKTROTECHNIKA
TANSZÉKÉNEK ELSŐ TANÁRA
/1904/
AZ ELEKTROTECHNIKA
OKTATÁSÁNAK
MEGSZERVEZŐJE
„ELEKTROTECHNIKA” C. KÖNYVE
/1917/ A TÁRGY ELSŐ,
ÉVTIZEDEKEN ÁT HASZNÁLT
ALAPVETŐ MUNKÁJA.

Tanítványai mindig tisztelettel és szeretettel emlékeztek meg Róla:
(Szemelvények Boleman professzor úr tanítványainak visszaemlékezéseiből)

Adamovich László a. Cinke** (Vancouver)**:

„az indexünkben rövid aláírása hasonlított arra, aminek hívtuk: Fifi."

„kitűnő szabad előadó volt, sohase olvasott fel, de jegyzetelni kellett, mert nem volt kiadott jegyzete."

„Büszke volt arra, hogy Kandó Kálmán (a híres Kandó háromfázisú elektro-diesel mozdonyok feltalálója) mellett volt asszisztens, mint fiatal mérnök."

Jancsó Gábor:

„Hihetetlen memóriája volt. Bejött a terembe, végignézett a hallgatóságon, én nem a megszokott helyemen ültem és azt mondta, hogy Jancsó Gábor üljön vissza az előző helyére. Mindnyájan elcsodálkoztunk „Fifi tanár úr" megfigyelésén, magunk közt, így hívtuk a kiváló professzor urat."

Jereb Ottó** (Gödöllő)**:

„…az 'Elöl megy a Boleman
Juppajdé juppajdá
Elektromos füle van…'
mindenki által ismert juppajdé nóta jut az eszembe róla. Mindnyájan nagyon kedveltük és tiszteltük őt, nagy tudása miatt."

Madas László** (Visegrád)**:

„Boleman professzor úr igen jó előadó volt. Szemléltető előadó módját példázza az alábbi epizód: a csigasorok erőjátékáról volt szó, amit úgy mutatott be, hogy az előadóterem mennyezetébe felerősített csigasorral felhúzta magát a plafonig, - az évfolyamunk kitörő tapssal ismerte el a teljesítményét."

„meggyőződéssel hirdette, hogy az elmélet és annak gyakorlati megvalósítása hozza meg az igazi sikert."

„Boleman professzor úr emberséges, kultúrált és a mérnöki hivatás példaképét sugárzó egyénisége felejthetetlen maradt számomra."

Páll Endre** (Kaposvár)**: A professzor rendkívüli emlékezőképességét csodálta:

„Az első sor szélső padjában ülve, elsőként kellett felállnom és bemutatkoznom.

- Páll Endre vagyok – mondtam kissé rekedtes hangon.

Tanárunk jobban rám nézett, még a szeme is megrebbent, majd megkérdezte:

- Csak nem Páll Miklósnak hívják az édesapját?
- De igen, úgy hívják – válaszoltam.
- Örülök, hogy maga is az erdőmérnöki hivatást választotta, ugyanis az apját is tanítottam."

„Év végén fizikából… dadogó nem kielégítő feleletemet Boleman tanár úr enyhe fejcsóválással nyugtázta, majd megszólalt: hát ez elég gyenge felelet volt hallgató úr, tudja, magától nem is merném megkérdezni, amit édesapjától a vizsgán."

Rónai Ferenc** (Sopron)**:

„Az óráit az elsőtől az utolsó percig mindig kihasználta a tananyag ismertetésére; világosan, érthetően és szabatosan magyarázott, jellegzetes, kissé fátyolos hangján. Alapos és fölényes tudása birtokában óráinak és az egész tananyagának felépítése logikus és lényegre törő volt, amivel – ha valaki megtanulta – maradandó szakmai ismeretekkel gyarapodott."

„Emberi nagyságát, oktatói érzékét az imponáló tudás mellett egy mosolygó szerénység jellemezte. Tudós oktató volt, akire Egyetemünk mindenkor büszkén emlékezhet; élete, munkássága, az oktatás iránti elkötelezettsége – főleg az alaptudományok művelői számára – mindenkor követendő példaként szolgálhat."

Strausz József** (Sopron)**:

„Az indexben professzor úr aláírása FiFi-nek volt olvasható, ezért a hallgatóság őt FiFinek hívta"

„Szigorú, de a hallgatók körében nagyon közkedvelt oktató volt."

Szász Tibor** (Budapest)**:

„Senkivel sem kivételezett a legcsekélyebb mértékben sem. A vizsgákon türelmes, segítő szándékú és igazságos volt. A hallgatóság egyöntetűen a nagy tudású, tekintélyes, példamutató életű, felelősségtudatra is nevelő professzort tisztelte személyében. Tapasztalatom szerint professzortársai is kivétel nélkül mind tisztelték, szerették és nagyra becsülték."

Tompa Károly** (Sopron)**:

„Boleman professzor úr H… úr vizsgáztatása után, ahogy visszamegy a tanári kabinetjébe, boldogan újságolja Őzikének:

- Kérem asszisztens úr, semmit sem tudott, de kell neki a jegy, mert évet veszítene. De jól megmondtam neki. Tudtára akartam hozni mindenáron,

hogy szamár, de nem akartam megsérteni. Azt mondtam neki: kérem, miért nem kéri meg egy kollégáját, hogy kérdezze ki. Ennyi tudás után biztosan azt mondta volna önnek: Te ökör, te marha, te szamár, hogy mersz így vizsgára menni!"

Vancsura Rudolf** (Sopron)**:

„Csendes szavú közvetlen modorú, mélyen humánus gondolkodású embernek ismertük."

„Boleman Géza azok közé a tanárok közé tartozott, akiktől tudást, mérnöki elhivatottságot és humánus magatartást kaptunk. Hatvan év messzeségében nagy tisztelettel és hálával gondolok vissza a Selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia egykori professzorára."

Verő József** (Sopron)**:

„Boleman Géza, alias Fifi (a Fifi név eredete bizonytalan. Már végzett gépészmérnökként keresztelték meg. Enyhén dadogott is így az elektrotechnikában gyakran szereplő ϕ szöget néha fifi-nek mondta, de a nevében a fifikus fizikus jelző is benne rejlett.) nem bányamérnök volt, de fiatalon kezdte Selmecen tanítani az elektrotechnikát, majd ő lett az akkor természettannak nevezett fizika első oktatója is."

„Boleman Gézát tisztelték és szerették kollégái és tanítványai egyaránt. Világos, érthető előadásait megfelelő jegyzet hiányában jegyzetelték. Posgay Károly barátom még nála hallgatott 1946-47-ben, s ő mesélte, hogy előadásai közben emlegette, hogy ő habár nem bányamérnök, de négy bányászdiplomát megérdemelne, mert ennyiszer hallgatta végig, az összes bányászati tárgyat. Így választva ki a szakma számára fontos részeket. ***Ez a hozzáállás a mai alaptárgyi képzés számára is példamutató lehet.*"**

„Mint mindenki másról, Bolemanról is sok történet keringett akkoriban az egyetemen. Ezek lehettek kitaláltak is, de nagyon jellemezték azt, akiről szóltak. Az egyik ilyen történet szerint a Selmecről való menekülés után az egykori katonaiskola helyén osztották szét a helyeket az egyes tanszékek számára. Boleman elektrotechnika-fizika tanszéke a főépület hegy felőli oldalán, az első emeleten kapott volna helyet. Felesége, aki erős kézzel irányította az egész családot, elment szemügyre venni a helyzetet, … melléje szegődtek a felelősök és mondták: Méltóságos asszonyom, az ön férjének a lehető legjobb helyet választottuk. … meglátogatta a helyet és kijelentette: Ez nem lesz jó. Az én férjem feje fölött ne mászkáljon senki. Állítólag így került a mai helyére a fizika tanszék."

Végül két idézet a főiskolások kedvelt lapjából:
/Genter 1931. II. évf. 2. sz. főszerk. Ruzsinszky László bmh/

B. G. pr. úr nótája.

A soproni sürgöny pózna
jaj be magas
Tetejében a porcelán
jaj be poros
Rá van csavarintva a
„zseniális" derót
„Kérem nagyon érdekes",
hogy leadi a szót.

*

Boleman pr. úr kedvenc témája a Fizika I. részből a fénytan. Ugylátszik szeret tisztán látni. De bármily gyakran kérdezi is a vizsgázó balekokat, azok nem sok értelmet árulnak el. A legutóbbi vizsgán történt meg, hogy a pr. úr a következő kérdést adta fel:

— Na kérem mondja meg, hány lumen kell egy terem megvilágításához.

A balek gyorsan és határozottan kivágja:

— Egy.

— De kérem — szörnyülködik a pr. úr — hiszen az még a szerelemhez is kevés... **R—y**

1. kép: Az a bizonyos Fifi aláírás egy indexben:

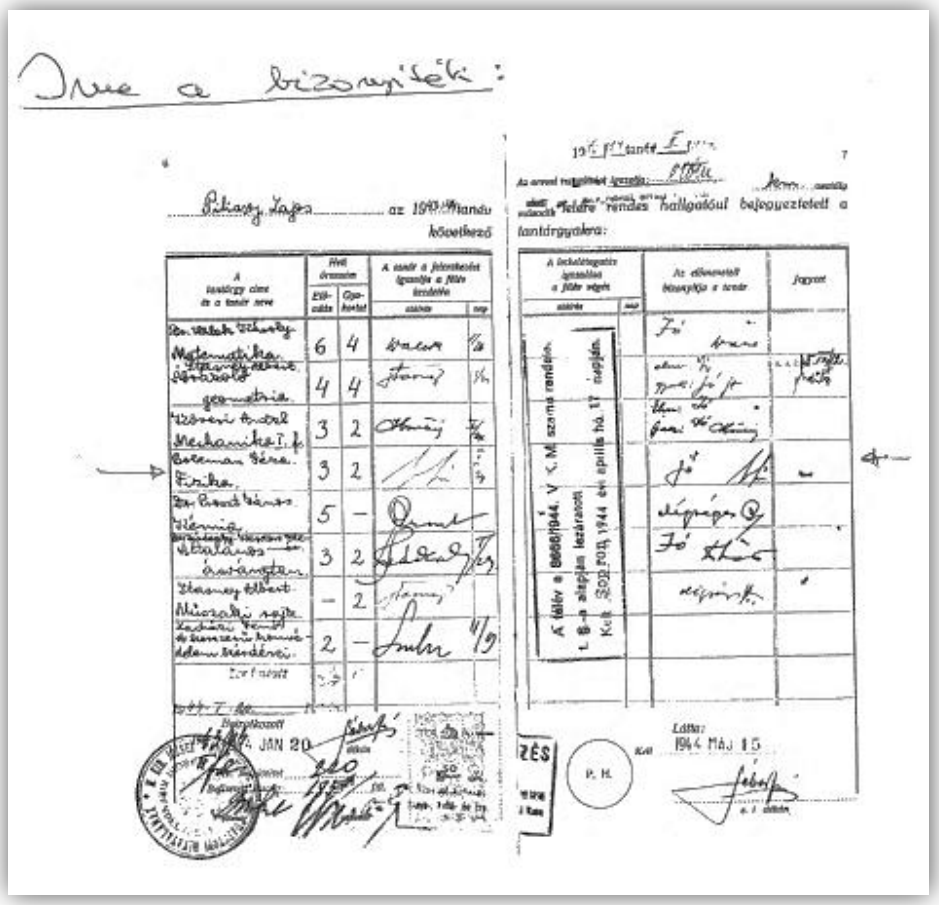

Fotó: Adamovich László a. Cinke

Fotó: NymE Központi Könyvtár, Boleman hagyaték

2. *kép: Tanulmányi kirándulás: vaskohó- és gépészmérnökök, valamint kohómérnök-hallgatók kíséretében, Budapesten a Hubert és Sigmund Nemesacél és Mágnes Gyárban (1939. június 2.)*

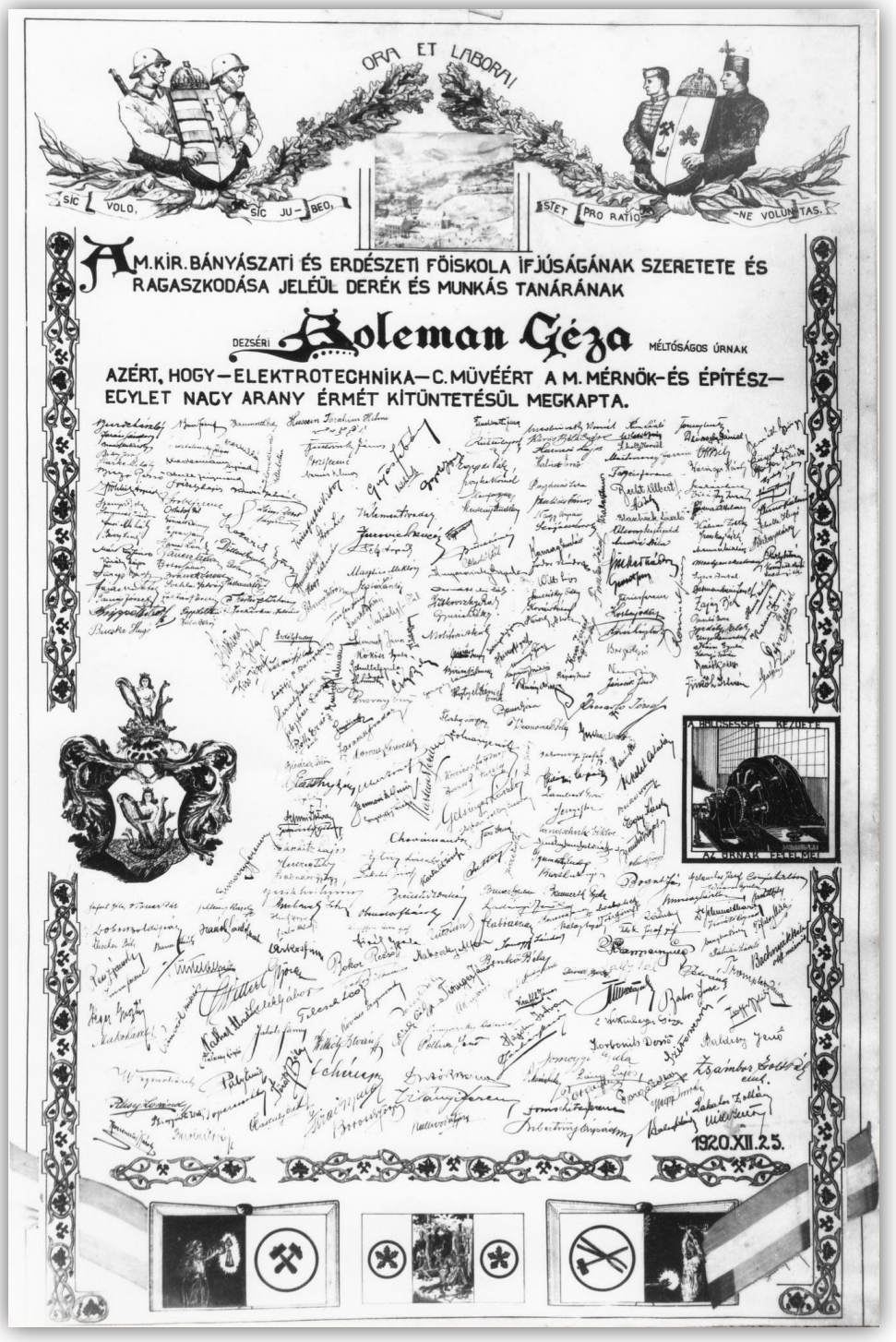

Fotómásolat: a szerző gyűjteményéből

3. kép: A hallgatóság által készített emléklap, 400 hallgató aláírásával

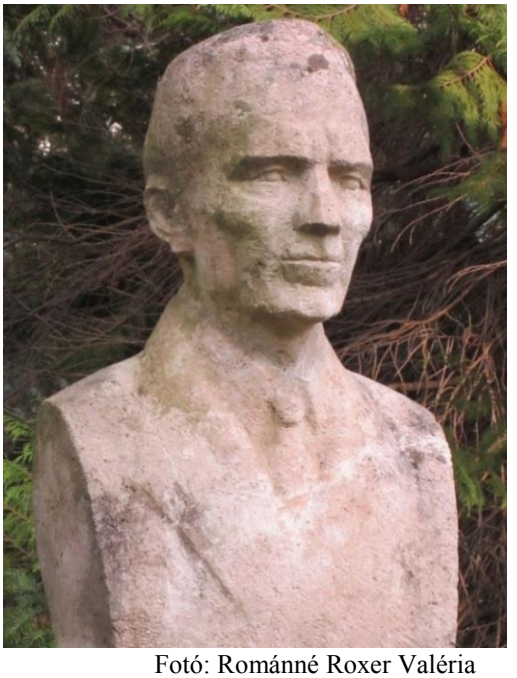

Fotó: Románné Roxer Valéria

4. kép: Boleman Géza mellszobra a Botanikus kertben /Kalló Viktor alk./

Fotó: Szemán Attila

5. kép: A Francia Becsületrend tiszti keresztje[2]

Fotó: Sáros Viktor

6. kép: A Boleman család síremléke a soproni Szent Mihály temetőben[3]

[2] A Központi Bányászati Múzeum gyűjteményéből
[3] A Pro Szilva Baráti Társaság által rendbetett és gondozott sír.

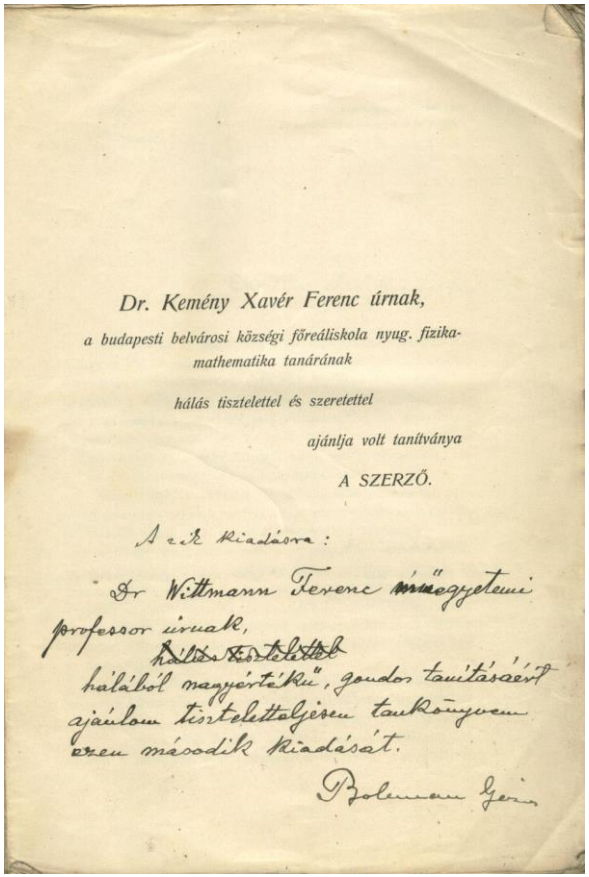

Dr. Kemény Xavér Ferenc úrnak,

a budapesti belvárosi községi főreáliskola nyug. fizika-mathematika tanárának

hálás tisztelettel és szeretettel

ajánlja volt tanítványa

A SZERZŐ.

A 2-ik kiadásra:

Dr Wittmann Ferenc műegyetemi professor úrnak,

hálából nagyértékű, gondos tanításáért ajánlom tisztelettaljesen tankönyvem ezen második kiadását.

Boleman Géza

NymE Központi Könyvtár, Boleman hagyaték

7. kép: Az Elektrotechnika II. kiadásához szánt sajátkezű ajánló sorok

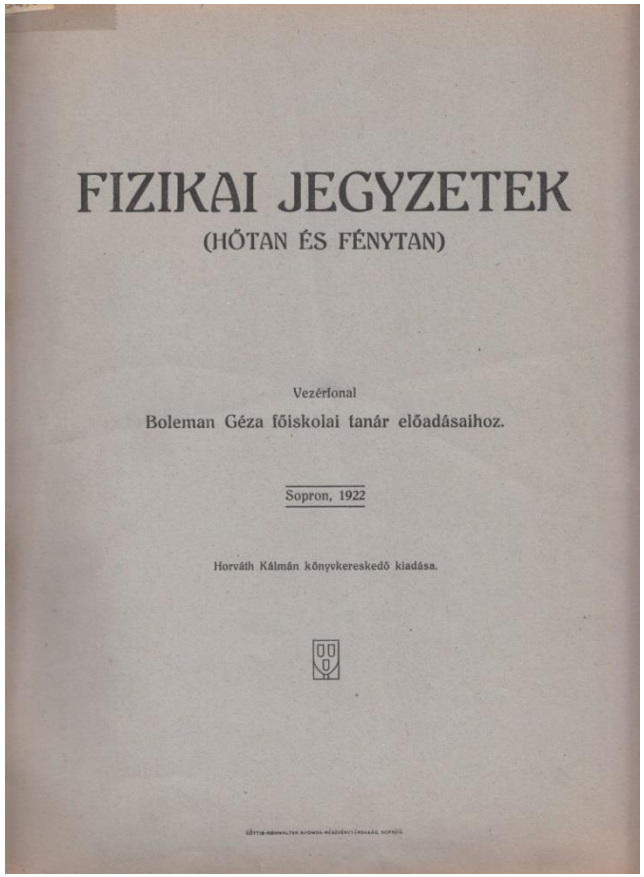

FIZIKAI JEGYZETEK

(HŐTAN ÉS FÉNYTAN)

Vezérfonal

Boleman Géza főiskolai tanár előadásaihoz.

Sopron, 1922

Horváth Kálmán könyvkereskedő kiadása.

NymE Központi Könyvtár gyűjteménye

8. kép: Fizika jegyzet a NymE Központi Könyvtár gyűjteményéből

Boleman Géza publikációi

Tankönyvek

Elektrotechnika, Az elektromos áramfejlesztők, áramátalakítók és motorok működésének alapelvei, az elektrotechnikába való bevezetéssel. Selmecbánya, 1917. Joerges. XI, 632 p.

Elektrotechnika, Az elektromos áramfejlesztők, áramátalakítók és motorok működésének alapelvei, az elektrotechnikába való bevezetéssel. 2. kiad. Selmecbánya, 1919. Joerges. XI, 641 p.

Elektrotechnika, Az elektromos áramfejlesztők, áramátalakítók és motorok működésének alapelvei, az elektrotechnikába való bevezetéssel. Sopron, Tóth Alajos ny. 1931. 641 p.

Jegyzetek, előadások

Erőműtan és erdészeti géptan - - előadásai nyomán kiadta: Bacsilla Lajos II. éves erdész, Selmecbánya 1903. 110 p.

Elektrotechnika I - - előadásai után készítették: Esztó Péter, Gácser János, Rigler Dezső, Selmecbánya 1907. 71 p.

Elektrotechnika II - - előadásai után össszeáll.: Esztó Péter, Selmecbánya 1907. 60. 15 p.

Fizika -- előadásai után össszeáll.: Kozlovszky I[stván], Mega S[amu]. Selmecbánya, 1907-1908. 68. p

Gyakorlati elektrotechnika - - előadásai alapján összeáll. Pflaff Gusztáv. Selmecbánya 1909-1910. 177 p.

Hangtan és hőtan. [Selmecbánya, 1910?] 86. p.

Fizika. 1. r. - - előadásai és személyes útmutatásai alapján összeáll. Fénykövi József. (Selmecbánya, 1912.) [3], 160 p.

A váltakozó áram elmélete. - - nyomán összeáll. Fénykövi József. Selmecbánya, 1912.) 3, 130 p.

Fizikai jegyzetek I. (Hőtan és fénytan) Vezérfonal Boleman Géza főiskolai tanár előadásaihoz Sopron, 1922. Horváth Kálmán kvk. 176 p.

Bevezetés a rádiótelefon ismeretébe. Népszerű előadás szövege. Sopron, 1925 Röttig-Romwaélter ny., szerzői. kiad. 25 p.

Fizikai jegyzetek I. (Hőtan és fénytan) Vezérfonal - - Sopron, 1936 176 p.

A komplex számítás az elektrotechnikában Sopron 1939 (előadás a Soproni Nyári egyetemen)

Gyakorlati elektrofizika: Boleman Géza egy.ny. r. tanár előadásai után/ Boleman Géza; összeáll.: Kocsis József Sopron: kézirat [1940]

Tanulmányok, közlemények

Az 1902. évi düsseldorfi kiállítás. = BKL, 1902. 522-528. p.

A kisipari hőmotorokról.= A Selmecbányai Gyógyászati és Természettudományi egylet évkönyve, 1903 93-101 p. Klny. is

Merőleges rezgőmozgások és Lissajous görbéi = A Selmecbányai Gyógyászati és Természettudományi egylet évkönyve, 1903 111-129. p Klny is

A selmeczbányai magyar kir. Ferencz-József-aknai elektromos vízemelőtelep. Társszerző: Hermann Miksa = BKL, 1904/1. 353-365. p.

A kisiblyei erdészeti kísérleti telep önműködő szélirány- és erősségmutatója. Anenometer. = EK, 1907. 91-100. p.

Az angol tanítása a főiskolán. = BKL, 1911/1. 311-312 . p.

Életmentés villamos balesetnél. = BKL, 1912/2. 164-165. p.

A kommutátoros háromfázisú motorok. = BKL, 1915/1. 194-212. p. 2 t.

A logarléc használati utasítása. Selmecbánya, 1919

A napképekről. = Természettudományi Közlöny 1925 304-306. p.

Über Sonnenbilder = Zeitschrift für den Physikalischen und Chemischen unterricht 1925 88-89 p.

Íróasztali lámpák = Természettudományi Közlöny 1928 244. p.

A modern világítási technika elemei = Természettudományi Közlöny 1928 659. p.

A kalickás rótor jövője = Elektrotechnika 1928 37-48. p.

A kalickás rótor jövője, Budapest Elektrotechnikai Egyesület 1928 37 [1] p.

Syncron-óra = Természettudományi Közlöny 1931 355. p.

Villamos kávédaráló = Természettudományi Közlöny 1931 575. p.

Trivektor, Budapest: Elektrotechnikai Egyesület 1931 11 [1] p.

Az indukciós számláló, Budapest: Elektrotechnikai Egyesület 1932

Szélhajtó a tavaszi fagyok ellen = Természettudományi Közlöny 1932 245.p.

Ágyú a villamos távvezeték szereléséhen = Természettudományi Közlöny 1932 301.p.

Telefon-gyorskapcsoló = Természettudományi Közlöny 1932 492.p.

Melyik a legjobban bevált villamos háztartási tarifa ? = Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye 1933 25-26. sz.

27000 lóerős szélmotoros villamos erőmű = Természettudományi Közlöny 1933 127. p.

Schlupmesser mit einer einzigen Stroboskopscheibe = Elektrotechnische Zeitschrift 61. évf. 673. p. (1940 júl. 18.)

Boleman Gézáról

Vizsgán történt = Soproni Egyetem I. évf. 6. sz. 1954 január

Hajdani valétálások emlékezete = Egyetemi Híradó, 1957. nov. 7.

Megemlékezések

Gyulay Zoltán: Boleman Géza (1876-1961) = Soproni Szemle, XVI. évf. 1962 3. sz. 284-287 p.

Barta Ernő: Boleman Géza (1876-1961) = Erdő, 1962 április 166-168

Barta Ernő = Erdészettudományi Közlemények, 1962. október 2. 215-217 p.

Góhér Mihály. Boleman Géza = Elektrotechnika, 1962

Faller Jenő: Boleman Géza 1876-1961 = MTA Műsz. Tud. Oszt. Közl. 32. köt., 1963 7-9.p.

Boleman Géza 1876-1961 = Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián Sopron, [1983] 108. p.

Magyar Életrajzi Lexikon. I. köt. A-K Budapest, Akadk., 1967 239. p.

Zsámboki László (szerk.) A Selmecbányai Akadémia oktatóinak lexikona 1735-1918. Miskolc, 1983 121-122. p.

Új Magyar Életrajzi Lexikon, 2001 827-828. p.

Csáky Károly: Híres selmecbányai tanárok. Dunaszerdahely, 2003 32-33. p.

Ifj. Sarkady Sándor: Boleman Géza (1876-1961) = Az erdészeti felsőoktatás 200 éve. I. köt. Sopron, 2008 230-231.p.

Az Erdésznagyjaink arcképcsarnoka

1. Fekete Lajos (1837 - 1916)
2. Fekete Zoltán (1877 - 1962)
3. Roth Gyula (1873 - 1961)
4. Moór Arthur (1923 - 1985)
5. Haracsi Lajos (1898 - 1978)
6. Török Béla (1894 - 1934)
7. Dívald Adolf (1828 - 1891)
8. Koltay György (1899 - 1961)
9. Káldy József (1920 - 1983)
10. Fodor László (1855 - 1924)
11. Walek Károly (1878 - 1952)
12. Bedő Albert (1839 - 1918)
13. Babos Endre (1901 - 1979)
14. Fehér Dániel (1890 - 1955)
15. Bencze Gergely (1854 - 1925)
16. Modrovich Ferenc (1887 - 1947)
17. Csapody István (1930 - 2002)
18. Jankó Sándor (1866 - 1923)
18. Győrfi János (1905 - 1966)
20. Lámfalussy Sándor (1890 - 1975)
21. Kövessi Ferenc (1875 - 1945)
22. Nemky Ernő (1909 - 1986)
23. Majer Antal (1920 - 1995)
24. Igmándy Zoltán (1925 - 2000)
25. Bezzegh László (1917 - 1990)
26. Magyar János (1911 - 2006)
27. Wilckens Henrik Dávid (1763 – 1832)
28. Boleman Géza (1876 - 1961)